

Мій тато помер одинадцять років тому. Мені тоді сповнилося лише чотири роки. Я не сподівався на нову з ним зустріч, але ось тепер ми удвох пишемо книжку.

Це найперші рядки нашої книжки, їх пишу я, а тато приєднається трохи згодом. Він більше має що розповісти.

Я не певний, наскільки добре пригадую свого тата. Очевидно, мені тільки здається, ніби я його пам'ятаю, насправді ж його образ закарбувався в моїй пам'яті з фотографій, які я бачив не раз.

Хоча твердо знаю, що один-єдиний спогад таки справжній: ми сиділи на терасі й дивилися на зорі.

На одній зі світлин ми сидимо з татом на жовтій шкіряній канапі у вітальні. Схоже, він розповідає мені щось дуже гарне. Канапа й далі стоїть у вітальні, але тато на ній більше не сидить.

На іншій світлині ми сидимо, втиснувшись удвох у зелене крісло-гойдалку, на заскленому ганку. Ця фотографія висить на стіні ганку від самого дня татової смерті. Ось тепер я сиджу в зеленому кріслі-гойдалці. Намагаюся не гойдатися, бо пишу у великому зшитку. Потім всі записи наберу на старому татовому комп'ютері.

Цей комп'ютер заслуговує на окрему розповідь, але про це далі.

Старі світлини завжди викликають дивні відчуття. Вони належать іншому, не нинішньому, часові.

У моїй кімнаті лежить величезний альбом з татовими знімками. Наче аж моторошно мати стільки фотографій людини, якої вже немає. У нас є чимало й відеозаписів... Мені навіть стає трохи ніяково, коли я чую татів голос – він мав розкішний бас.

Слід би заборонити перегляд відеофільмів з тими людьми, які вже не живуть на світі, чи, як каже моя бабуся, яких вже немає серед нас. Негоже підглядати за померлими.

В одному з відеозаписів чуто й мій голосок, тоненький, писклявий. Нагадує писк пташеняти.

Ось і того разу: тато розмовляв басом, а я – дискантом.

На відео я сиджу в тата на плечах і намагаюся досягнути зірку з різдвяної ялинки. Мені не більше року, я можу тільки ледь хитнути деревцем.

Коли мама переглядає відеозаписи, де ми удвох з татом, вона, буває, відхиляється в кріслі й заходить-ся сміхом, хоча сама ж усе те знімала на камеру. Не варто їй, як на мене, сміятися, дивлячись на тата. Хтозна, чи йому б це сподобалось. Тато, напевно, сказав би, що вона порушує правила.

На іншій відеокасеті ми сидимо з татом під променями лагідного великоднього сонця перед нашою літньою хатиною на Ф'ельстьолені, тримаючи в руках по половинці помаранчі. Я намагаюся висмоктати сік із неочищеного плоду. Тато тієї миті, мабуть, думає про зовсім інші помаранчі. Я майже певний того.

Тато захворів одразу після Великодня. Він нездужав понад півроку і дуже боявся смерті. Гадаю, він знав, що помирає.

Мама часто розповідала мені, як страшенно гірко було татові, що він помре і, можливо, не встигне посправжньому запізнатися зі мною. Бабуся теж оповідала щось схоже, але якось так загадково.

У бабусі незвично змінюється голос, коли вона розмовляє зі мною про тата. Та воно й не дивно. Бабуся з дідусем втратили дорослого сина. Важко навіть уявити горе від такої втрати. На щастя, у них залишився ще один син. Бабуся ніколи не усміхається, дивлячись на татові фотографії. Вона розглядає їх *побожно*. Це її слова.

Тато вважав, що з хлопчиком, якому виповнилося три з половиною роки, вести дорослі розмови не час. Нині я розумію, що він мав на увазі, і ти, читачу, теж невдовзі збагнеш, прочитавши цю книжку.

Я маю світлину, на якій тато лежить в лікарняному ліжку. Його обличчя там дуже вихудле. Я сиджу в тата на колінах, а він притримує мене за руки, щоб я, бува, не впав на нього. Він намагається усміхатися мені. Світлину було зроблено за кілька тижнів до татової смерті. Ліпше б я її не мав. Але вона є, і викинути я її не можу. І не дивитися на неї теж не можу.

Нині мені п'ятнадцять чи, радше, п'ятнадцять років і три тижні – якщо уже бути точним. Називаюся Георг Рьоед, мешкаю на Джмеліній вулиці в Осло разом з мамою, Йоргеном та Міріам. Йорген – мій новий тато, але я його називаю просто Йоргеном. Міріам – моя молодша сестричка. Їй лише півтора рочки, вона ще така мала, що з нею по-людськи й не порозмовляєш.

Ясна річ, жодних старих світлин чи відео з татом та Міріам не існує, Міріам Йоргенова доня. Я був у тата єдиною дитиною.

Наприкінці цієї книжки виявиться сенсаційна таємниця Йоргена, але тепер і словом її не зраджу. Хто читатиме, про все довідається.

Після татової смерті до нас прийшли дідусь з бабусяю, щоб допомогти мамі впорядкувати татові речі. Та однієї важливої речі вони не знайшли – записів, які тато закінчив перед тим, як його забрали до лікарні.

Тоді, власне кажучи, ніхто не знав, що тато написав якусь оповідь. Історія про Помаранчеву дівчинку виринула на світ щойно минулого понеділка. Бабуся надумала навести лад у майстерні й за обшивкою червоного дитячого спортивного автомобільчика, на якому я возився в дитинстві, знайшла рукопис.

Чому він там опинився – загадка. Випадковістю це бути не могло, бо оповідь, яку тато написав, коли мені було три з половиною роки, децю пов'язана з автомобільчиком. Не маю на увазі, що в записах розповідається звичайна історія про спортивну машинку – зовсім ні. Він написав розповідь про Помаранчеву дівчинку *мені*, щоб я прочитав її, коли стану достатньо дорослим, аби зрозуміти її. Він написав листа в майбуття.

Якщо це справді мій тато заправив численні списані аркуші під обшивку старого дитячого спортивного автомобіля, то він мусив мати абсолютну певність, що листи завжди доходять до адресата. Мене враз пронизала думка: про всяк випадок потрібно ретельно перевіряти усі старі домашні речі, перш ніж відносити їх на блошиний базар чи викидати в сміттевий контейнер. Я навіть уявити боюся, скільки усього можна довідатися зі старих листів та іншого мотлоху на сміттезвалищах...

Останніми днями одна думка не давала мені спокою. Мені здається, що мали б існувати простіші способи надсилати листи в майбутнє, аніж запахати їх до старого дитячого автомобіля.

Іноді нам хотілось би, щоб нашого листа хтось прочитав не відразу, а, скажімо, за чотири години, чо-

тинадцять днів чи сорок років. Розповідь про Пома-ранчеву дівчинку саме й була таким листом. Листом, написаним Георгові, хлопчині дванадцяти чи чотир-надцяти років, тобто синові, якого тато ще не знав і, можливо, ніколи й не пізнає.

Уже час розповісти й вам про все.

Десять менше, ніж тиждень тому, я повернувся з му-зичної школи і несподівано застав удома дідуся з ба-бусею. Вони, не попередивши заздалегідь, приїхали з Тьонсберга і мали намір у нас переночувати.

Усі четверо – мама з Йорженом теж були присутні – з нетерпінням чекали, доки я зайду до передпокою і почну скидати черевики, брудні й промоклі, але тієї миті це нікого не хвилювало. Їхні думки були деінде. Я відчував, що в повітрі повисала якась тривога.

Мама сказала, що Міріам уже спить, ніби відсут-ність сестрички щонайліпше пасувала до відвідин діду-ся з бабусею. Зрештою, Міріам не їхня внучка. Вона має своїх дідуся і бабусю, які теж приємні люди і, буває, приїжджають на гостину, але, як то кажуть, кров густіша за воду.

Я увійшов до вітальні й сів посеред кімнати на кили-мі – в усіх був урочистий вираз облич, тож я відразу запідозрив щось серйозне. Ніяких збитків останнім ча-сом я у школі начебто не наробив; із музичної школи, де вчився грати на фортепіано, повертався вчасно, а востаннє поцупив з кухонного столу десять крон ще багато місяців тому. Тому запитав: “Щось трапилося?”

І бабуся почала розповідати, що вони знайшли ли-ста, якого мій тато написав мені напередодні своєї смерті. У грудях стислося від тих слів. Від татової смерті сплило одинадцять років. Я навіть не пев-ний, чи пам’ятаю його. *Лист від мого тата* – це прозвучало майже з такою ж страхітливою урочисті-стю, як *заповіт*.

Нарешті я звернув увагу на великий конверт у бабусі на колінах. Вона простягнула його мені. Конверт був заклеєний, угорі написано лише одне слово: “Георгові”. То не був бабусин почерк, ні мамин, ані Йоргеновий тим паче. Я розірвав конверта і витягнув добрячу пачку аркушів. Аж здригнувся, прочитавши на першій сторінці:

Чи добре тобі сидіти, Георгу? Я хочу, щоб ти зручно вмостився, бо я розповім тобі хвилюючу історію...

Мені враз запаморочилося в голові. Що *це* таке? Лист від мого тата. Але чи справжній?

“Чи добре тобі сидіти, Георгу?” Я враз ніби почув його басовитий голос, і то не з відеозаписів, а реальний, немовби тато знову ожив і сидів разом з нами ось тут, у кімнаті.

І хоча конверт був заклеєний, я все ж запитав, чи хтось уже читав рукопис. Усі заперечно похитали головами й запевнили, що ніхто записів в очі не бачив.

– Ані слова не читали, – сказав Йорген трохи знічено, що йому назагал зовсім не властиво.

Але, може, їм буде дозволено прочитати листа мого батька, після того, як я сам його прочитаю, сказав він.

Гадаю, його аж розпирало від цікавості, що ж написано в тому листі. Мені здалося, ніби він відчуває докори нечистого сумління.

Бабуся пояснила, чому вони з дідусем саме нинішнього пообіддя сіли в машину і приїхали до Осло. Їй здалося, ніби вона розгадала давню загадку. Це розказане звучало дещо містично, так воно й було насправді.

Коли мій тато занедужав, він розповів своїй мамі, що пише мені листа, якого я маю прочитати, коли